

ГУБІНА Г. Л.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
та кримінального права
(Національний університет
«Одеська морська академія»)

УДК 342.9

НАЦІОНАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ПРОМИСЛОВОГО ВИЛОВУ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ ЗА МЕЖАМИ ЮРИСДИКЦІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовані національні вимоги щодо ліцензування господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України, визначаються непрописані вимоги в ліцензійних умовах щодо досліджуваного виду господарської діяльності.

Ключові слова: водні біоресурси, дозвіл, документ, ліцензійні умови, ліцензія.

В статье проанализированы национальные требования к лицензированию хозяйственной деятельности по промышленному вылову водных биоресурсов за пределами юрисдикции Украины, определяются непрописанные требования в лицензионных условиях на рассматриваемый вид хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: водные биоресурсы, разрешение, документ, лицензионные условия, лицензия.

In the article the national requirements of licensing of economic activity on the industrial fishing-out of water bioresources outside jurisdiction of Ukraine are analysed, the unprescribed requirements are determined in the licensed terms on the examined type of economic activity.

Key words: aquatic bioresources, permit, document, license conditions, license.

Вступ. Національне державне регулювання господарської діяльності у сфері рибного господарства постійно вдосконалюється внесенням змін у відповідні нормативно-правові акти або ухваленням нових, як-от: Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. № 222–VIII (далі – Закон № 222–VIII), Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 р. № 2806–IV, Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності» від 19 травня 2011 р. № 3392–VI, Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8 липня 2011 р. № 3677–VI, Ліцензійні умови провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 845 (далі – Ліцензійні умови) тощо. Особливо це стосується ліцензування. Така ситуація зумовлена бажанням України стати членом Європейського Союзу (далі – ЄС).

Проблемам ліцензування господарської діяльності присвятили свої наукові праці В.Б. Авер'янов, С.С. Вітвіцький, О.В. Кашперський, С.В. Ківалов, П.М. Пальчук, Л.В. Шестак тощо, а розвитку рибного господарства – О.М. Багрова, П.П. Борщевський, В.О. Муріна, К.І. Рижова, М.А. Хвесик та інші. Проте вони не приділяли уваги змісту самих

ліцензійних умов провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України.

Постановка завдання. Отже, метою статті є аналіз зазначених ліцензійних умов та з'ясування необхідності їх реформування.

Результати дослідження. Дані Ліцензійні умови ухвалені, коли в ч. 1 ст. 7 Закону № 222–VIII з'явився реформований вид господарської діяльності в рибному господарстві – промисловий вилов водних біоресурсів за межами юрисдикції України. У результаті аналізу цих умов можна встановити, що в них прописані достатньо прості, на перший погляд, вимоги. Так, для отримання ліцензії здобувачі ліцензії подають органу ліцензування заяву про бажання отримати ліцензію за встановленою формою і такі документи: «копію паспорта керівника здобувача ліцензії (або довіреної особи) із відміткою органу державної податкової служби про повідомлення про відмову через свої релігійні переконання від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (подається тільки фізичними особами-підприємцями, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний орган державної податкової служби), відомість про наявність у здобувача ліцензії матеріально-технічної бази для провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України» за певною формою (ч. 3 ст. 11 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. № 222–VIII, п. п. 5, 6 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 845) [1; 2].

Здається, що саме інформація, необхідна для заповнення останнього документа, тобто відомості, спричинить складнощі в здобувача ліцензії, бо кадрові вимоги, закріплені в п. 8 Ліцензійних умов, недостатньо чіткі, оскільки в них відсутня вимога щодо стажу чи досвіду роботи майбутнього працівника, з яким буде укладено трудовий договір та якого призначать на відповідну посаду в складі екіпажу судна, а це може бути, на наш погляд, однією з підстав для ухвалення рішення органом ліцензування про відмову у видачі ліцензії за результатом розгляду заяви (наприклад, згідно із ч. 3 ст. 13 Закону № 222–VIII, через невідповідність здобувача ліцензії ліцензійним умовам, тобто організаційним вимогам, встановленим для провадження виду господарської діяльності, зазначеного в заяві про отримання ліцензії) [2]. І спричинить порушення одного із завдань державної політики в галузі рибного господарства – «забезпечення рівних умов конкуренції в галузі рибного господарства» (ст. 5 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8 липня 2011 р. № 3677–VI) [3].

Також недоліками Ліцензійних умов є відсутність прямого зазначення в них наявності в здобувача ліцензії дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України (далі – дозвіл) та лімітів промислового вилову на наступний календарний рік, які надалі розподіляються на квоти. Вони також належать до непрописаних вимог з отримання ліцензії із провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України.

Під час аналізу чинного національного законодавства можна констатувати, що в ньому відсутнє визначення, закріплення розуміння поняття «ліцензії на провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України», а є лише згадка. У п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону № 222–VIII надається лише загальне тлумачення поняття «ліцензії» – це «запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності в суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню» [1]. Вважаємо, що в такому баченні поняття «ліцензія» взагалі відсутнє практичне навантаження документа.

«Дозвіл є документом, який засвідчує право суб'єкта господарювання здійснювати спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України з дотриман-

ням норм, передбачених міжнародними договорами України, законодавством відповідних іноземних держав або міжнародних організацій з управління рибальством» (п. 2 Порядка видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання зазначеного дозволу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 800) [4].

«Спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється шляхом їх вилучення із природного середовища (крім любительського і спортивного рибальства у водних об'єктах загального користування в межах та обсягах безоплатного вилову) і включає: промислове рибальство; вилов водних біоресурсів у науково-дослідних, науково-промислових, дослідно-конструкторських цілях, а також з метою з'ясування їхнього санітарно-епідеміологічного стану (далі – дослідний вилов); контрольний вилов водних біоресурсів для визначення їхнього стану та запасів; меліоративний вилов водних біоресурсів з метою формування їх оптимального видового та вікового складу; вилов водних біоресурсів із метою отримання біологічного матеріалу для штучного відтворення їх запасів та здійснення аквакультури; любительське і спортивне рибальство у водних об'єктах загального користування, що перевищує встановлені обсяги безоплатного вилову тощо.

Спеціальне використання водних біоресурсів здійснюється у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їхніх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, а у відкритому морі та у виключених економічних зонах іноземних держав – відповідно до умов міжнародних договорів України або законодавства іноземних держав» (абз. 1 і абз. 2 ст. 27 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів») [3]. Отже, «спеціальне використання водних біоресурсів» є ширшим поняттям, ніж «промислове рибальство». На наш погляд, для врегулювання норм рибної продукції необхідно скасувати поняття «спеціальне використання водних біоресурсів» та запровадити дозвіл на конкретний вид діяльності щодо вилучення водних біоресурсів із природного середовища.

Отримання даного дозволу регулюється Порядком видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання зазначеного дозволу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 800.

У результаті аналізу переліку необхідних документів для отримання дозволу та ліцензії можна стверджувати, що вони частково збігаються. Також треба згадати про інформацію з дозволу. Остання переноситься в ліцензію, тобто відбувається, на наш погляд, часткове дублювання інформації. І головне, що ці два документа видає Державне агентство рибного господарства України. Вважаємо за необхідне, по-перше, спростити процедуру отримання таких документів, по-друге, залишити один документ, який міститиме інформацію із цих двох документів.

«Спеціальне використання водних біоресурсів (крім любительського рибальства та використання ресурсів, запаси яких формуються виключно шляхом їх штучного розведення) здійснюється відповідно до лімітів та прогнозів допустимого вилову. З метою збереження та забезпечення раціонального використання окремих водних біоресурсів, які інтенсивно експлуатуються та/або характеризуються відповідно до наукових обґрунтувань наукових установ, що входять до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, незадовільним станом, встановлюються ліміти промислового вилову на наступний календарний рік, які в подальшому розподіляються на квоти. У виключних (морських) економічних зонах іноземних держав, конвенційних районах та відкритому морі промислове та науково-пошукове використання водних біоресурсів здійснюється суб'єктами рибного господарства згідно з вимогами міжнародних договорів України або законодавства відповідних іноземних держав. Порядок спеціального використання водних біоресурсів у відкритому морі та виключних (морських) економічних

зонах іноземних держав встановлюється відповідно до норм міжнародного права або міжнародних договорів України» (ст. ст. 28, 32 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів») [3]. Отже, даний вид господарської діяльності регулюється як національним, так і міжнародним законодавством.

У результаті дослідження законодавства закордонних країн можна встановити, що лімітування, квотування промислового вилову водних біоресурсів є характерним для Сполучених Штатів Америки (наприклад, Закон про охорону та управління рибним господарством Магнусона-Стівенса 1976 р., Закон про захист морських ссавців 1972 р.), Англії (наприклад, Правила управління квотами на 2015 р.), ЄС (наприклад, Положення № 1380/2013 Європейського парламенту та Ради) тощо. І в ньому в загальному вигляді прописано, що лімітування, квотування необхідні для захисту видів ресурсів, експлуатація яких має бути обмежена, та для забезпечення непорушності риболовної діяльності кожної з держав [5–8].

Висновки. Отже, законодавець має врахувати іноземний досвід та внести відповідні зміни до чинного законодавства України: або залишити лише ліцензію на провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України, що буде також містити інформацію з дозволу, або взагалі скасувати отримання всіляких подібних документів. На нашу думку, національні вимоги до отримання досліджуваної ліцензії потребують узгодження з міжнародною законодавчою практикою.

Список використаних джерел:

1. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 р. № 222–VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. Ст. 158.
2. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності із промислового вилову водних біоресурсів за межами юрисдикції України: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 845 / Верховна Рада України // Законодавство України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/845-2016-%D0%BF/paran8#n8>.
3. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3677–VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 17. Ст. 155.
4. Порядок видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання зазначеного дозволу: постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 800 / Верховна Рада України // Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/800-2013-%D0%BF>.
5. Magnuson-Stevens Fishery Conservation and Management Act of 1976. URL: <https://www.fisheries.noaa.gov/resource/document/magnuson-stevens-fishery-conservation-and-management-act>.
6. Marine Mammal Protection Act of 1972. URL: <http://www.nmfs.noaa.gov/pr/pdfs/laws/mmpa.pdf>.
7. UK and England quota management rules for 2015. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/410774/UK_2015_Quota_management_rules.pdf.
8. Regulation (EU) № 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 on the Common Fisheries Policy, amending Council Regulations (EC) № 1954/2003 and (EC) № 1224/2009 and repealing Council Regulations (EC) № 2371/2002 and (EC) № 639/2004 and Council Decision 2004/585/EC. URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/127ceea5-76cc-11e3-b889-01aa75ed71a1/language-en>.

